

REPORTAJUL ÎN MEDIUL ONLINE

Laura TUGAREV

CZU: 070.4:004.738.5

tugarevlaura@gmail.com

În era digitală, sistemele clasice au migrat spre platformele online și social media, iar instituțiile media nu au fost o excepție. Spațiul virtual și rețelele sociale au permis ca informația să ajungă la consumatorul media mult mai rapid, punerea în aplicare și utilizarea mediilor de interacțiune și comunicare axate pe web, au făcut posibilă, prin diverse aplicații și programe, crearea și transmiterea conținuturilor mediatic în format text, audio sau/și video. Tehnologizarea și digitalizarea au contribuit nemijlocit la schimbarea structurii sociale și a opticii individului în modul de recepționare și decodificare al mesajului, inclusiv, celui mediatic.

Datorită caracterului convergent, astăzi, presa online rămâne a fi un imperativ, mai ales în condițiile pandemiei Covid-19. Online-ul și-a impus mecanismul său de funcționare, astfel, multe genuri jurnalistice au fost hibridizate, fiind adaptate și ajustate în funcție de capacitatea și formatul platformei unde este publicat articolul, de publicul-țintă etc. Iar posibilitatea de a mixa elementele textuale cu cele audiovizuale face ca nu întotdeauna materialul jurnalistic să își păstreze forma clasică.

Știrea, interviul, reportajul stau la baza jurnalismului de informare. Reportajul este un gen informativ, unde jurnalistul aflat la fața locului, relevă/oglindește/informează prompt asupra unei situații, a unor evenimente, bazându-se pe documentare și transmițând atmosfera. Reportajul nu poate fi perceput în afara detaliilor.

Potrivit cercetătoarei Georgeta Stepanov „Reportajul este unul dintre cele mai eficiente genuri jurnalistice, prin intermediul căruia este valorizat masivul informațional potențial, iar reportajul social, prin definiție, este genul informativ prin care se relatează despre un eveniment concret, înregistrat și perceput de ziarist, martor ocular sau participant la eveniment” [1]. Reportajul este o radiografie a evenimentului făcută de către jurnalist, acesta se axează pe canonul

jurnalisticii: de a fi la fața locului, de a transmite atmosfera, de a interacționa cu participanții aflați la eveniment.

Radu Ciobotea afirma că „Reportajul este un gen publicistic care presupune abordarea directă a realității dintr-o perspectivă creatoare de semnificații general-umane. El se bazează pe experiența directă a reporterului, combinată cu documentarea din surse indirecte, complementare. În final, realul brut e transformat într-o structură narativă de tip literar, în mod esențial dinamică, având o altă coerență și un alt univers de semnificații decât cele imediate” [2, p.55].

În această ordine de idei, reportajul, mai ales cel cu elemente culturale, este deseori plasat în vecinătate cu literatura, datorită limbajului literar-artistic. Silvian Iosifescu a catalogat reportajul drept „literatură de frontieră” menționând că „centrul de greutate se deplasează de la fapt la semnificația lui” [3]. Totuși, Luminița Roșca situează reportajul în segmentul publicisticii „Chiar dacă se poate vorbi, în ceea ce privește reportajul, despre calități literare sau despre o anumită pondere a funcției poetice, acestea sunt secundare în raport cu funcțiile referențială și fatică, definatorii pentru reportajul ca text publicistic. În aceste condiții, calificarea reportajului ca gen literar este improprie, în neconcordanță cu realitatea și generatoare de confuzii” [4, p. 55].

Deducem că deși, uneori, sunt folosite mijloacele și instrumentele literare, reportajul rămâne a fi un atribut al jurnalisticii.

Reportajul cultural valorifică realitatea culturală, evenimentul are o altă factură; diferit de reportajul social este și limbajul, folosirea mărcilor artistice, care fac ca textual reportajul să fie unul plastic. În acest context, jurnalistul este un povestitor, relevând despre cele văzute și auzite într-un mod creativ și autentic. Există câteva elemente compoziționale care formează arhitectura unui reportaj cultural:

- evenimentul/problema, ideea principală;
- detaliile, desfășurarea faptelor;
- punctele de vedere, mărturiile, opiniile martorilor sau ale participanților la eveniment;
- elementele de atmosferă, de culoare;
- limbajul literar-artistic;
- Eu-l autoricesc.

Reportajul totuși rămâne un gen vizibil și în presa online, de exemplu, portalul de știri moldova9.com în rubrica *Aici și Acum*, găsim secțiunea de *Povesti, istorii, reportaje*, iar portalul moldova.org are rubrică separată *Reportaje*. Un alt proiect este Asociația Reporterilor „Oameni și Kilometri” [5] care a fost fondată în februarie 2016. În anul 2020 au fost publicate 7 reportaje: „Blajinii din «satul mort»”, Revelion de foc, Bach la casa de batrâni” semnate de Liliana Botnariuc. Reportajele sunt însoțite de fotografii, colaje, de exemplu, reportajul [COVID-19] „Atunci, adio...” semnat de Mihail Calarașan înserează 27 de imagini foto.

Formulele textuale care dovedesc prezența reporterului la eveniment pot fi identificate: „Cu camerele de luat vederi atârinate de umăr, înaintam pe un coridor iluminat de lămpi fluorescente. Ne îndreptam spre izolator”/ reportajul [COVID-19] „Atunci, adio...”; „E aproape 11 dimineața, când în fața a două morminte s-au adunat trei oameni. Stau comozi în jurul unei mese de lemn și sporovăiesc amintiri de când erau copii. La marginea scaunului lung și nevopsit...”/ reportajul Blajinii din satul „mort”; „Brusc, melodia sonoră a unui telefon sparge liniștea din sală”/în Bach la casa de batrâni.

Observăm că, dacă în știre jurnalistul militează pentru o expunere sobră, în cazul reportajului textul este unul viu, se transmit până și elementele de decor al atmosferei, se dă un tablou cu toate detaliile evenimentului, așa încât cititorul să fie transpus la fața locului, să aibă senzația că și el a participat sau/și a fost martor ocular.

Specificitatea reportajului în mediul online reiese din posibilitatea de a adăuga textului imagini, înregistrări audio sau video. Portalul diez.md în anul 2017 a prezentat publicului consumator o serie de articole (reportaje) care erau publicate sistematic despre proiectul *La La Play* [6], jurnalista Elena Baranov a mers în expediție cu participanții proiectului, timp de o lună autoarea a scris din „miezul evenimentului”.

Așadar, mediul online contribuie nemijlocit la:

1. Construcția atractivă și creativă a materialelor (reportajelor) cu ajutorul elementelor multimedia.
2. Impact imediat și direct (într-un timp relativ scurt, un număr mare de oameni pot citi reportajul respectiv, diferiți ca vârstă, statut social, arie geografică etc.).

3. Multiple posibilități de aranjare în pagină (formatarea caracterelor: culoarea (stabilită prin atributul color), tipul, stilul, mărimea etc.).

4. Distribuirea (face ca reportajul să iasă din limita platformei online și să cunoască noi “habitate”, un reportaj poate fi citit și de un public din afara Republicii Moldova, așadar, barierele spațiale practic dispar).

5. Arhivarea și posibilitatea ușoară de a găsi articolul (doar printr-un cuvânt-cheie, folosind un hashtag, în arhiva site-ului respectiv poți găsi la un click-distanță reportajul dorit).

6. Interactivitatea și existența link-urilor (în conținutul unui reportaj pot fi fixate link-uri active care îl poate (re)direcționa pe consumator la un alt material, sursă etc.).

Este important să menționăm, deși jurnalistul trece evenimentul prin filiera sa cognitivo-emoțională, reportajul se axează pe veridicitate, informația inclusă în conținut trebuie să fie reală, autentică, și nu una inventată. Elementele ficționale nu țin de caracterul acestui gen, reportajul nuanțează și reflectă realitatea utilizând elemente stilistice/artistice, dar nu cele de ficțiune.

Așadar reportajul realizat după normele clasice, chiar fiind adaptat și ajustat la mediul online, oricum rămâne a fi „vocea autorului”.

Referințe:

1. STEPANOV, G. *Jurnalismul social: aspecte definitorii*. Chișinău: CEP USM, 2015.
2. CIUBOTEA, R. *Reportajul: Tehnici de redactare*. Chișinău: Cartier, 2012.
3. NISTORESCU, C. *Prefață la volumul „Reporter la sfârșitul lumii (1978-1988)*. [Accesat 29.08.2020] Disponibil: <http://www.observatorcultural.ro/articol/cornel-nistorescu-salveaza-reportajul-2/>
4. ROȘCA, L. *Manual de jurnalsim*. Iași: Polirom, 1999.
5. Portalul *Oameni și kilometri*. [Accesat 30.08.2020] Disponibil: <https://oamenisikilometri.md/>
6. Articole despre La La Play. [Accesat 30.08.2020] Disponibil: <https://diez.md/tag/la-la-play/?fbclid=IwAR0Oagke2IgC8leGnw-SZvoCaitdwAheTeosZETLE-m7egy8eiZIE9GUC7Hs>